

ዳኞች፡- ፍስሐ ወርቅነህ

ዳኝ መላኩ

ደስታ ገብሩ

አማረ አሞኝ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- አቶ ማሞ ደምሴ አልቀረቡም

ተጠሪ፡- 1ኛ. አቶ አያሌው ገ/አግዚአብሔር

2ኛ. ወ/ሮ ታየች ብርሃኑ

አልቀረቡም

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው የሐረር አውራጃ ፍ/ቤት በአመልካችና በ1ኛ ተጠሪ መካከል የተደረገው የቤት ሽያጭ ውል የ1ኛ ተጠሪ ባለቤት የሆኑት የ2ኛ ተጠሪ ስምምነት ሳይኖርበት የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 658ን በሚጻጸር ሁኔታ ስለሆነ ውሉ ፈራሽ ነው በማለት ውሳኔ በመስጠቱና ይህ ውሳኔ በክልሉ ከፍተኛና ጠቅላይ ፍ/ቤቶች በመጽናቱ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካች ቅሬታ በማቅረባቸው ነው።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ሲታይ አሁን አመልካች ከ1ኛ ተጠሪ ጋር ተደርጓል የሚሉት የቤት ሽያጭ ውል ይጽደቅልኝ በማለት ለሐረር አውራጃ ፍ/ቤት አቤቱታ አቅርበው ፍ/ቤቱም ሰኔ 27 ቀን 1984 ዓ.ም በዋለው ችሎት ውሉ ፀድቋል በማለት ውሳኔ ሠጥቶ ተጠሪዎች ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለክልሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት የይግባኝ አቤቱታ አቅርበው ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤትም የፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/358 በሚፈቅደው መሠረት ይ/ባዮች ወደ ክርክር

ገብተው ጉዳዩ በድጋሚ እንዲታይ በማለት ጉዳዩን ወደ አውራጃው ፍ/ቤት መመለሱን የመዝገቡ ግልባጭ ያስረዳል።

ከዚህ በኋላም በአውራጃው ፍ/ቤት 2ኛ ተጠሪ ባቀረቡት አቤቱታ ከ1ኛ ተጠሪ ጋር ሕጋዊ ባልና ሚስት መሆናቸውን ገልጸው ለክርክሩ ምክንያት የሆነውና በሐረር ከተማ ከፍተኛ 2 ቀበሌ 14 ክልል የሚገኘው ቁጥር 707 የሆነው ቤት ከ1ኛ ተጠሪ ጋር በጋብቻ ዘመን በጋራ መሥራታቸው፣ ሆኖም ይህንኑ ቤት 1ኛ ተጠሪ ያለ ባለቤታቸው ስምምነት ለአመልካች መሸጣቸውና ይህም የፍ/ብ/ሕ/ቁ/ 658ን የሚጻጸር ስለሆነ የሽያጩ ውል እንዲጸድቅ አስቀድሞ በፍ/ቤቱ የተሰጠው ውሳኔ መብቱን የነካ ስለሆነ ይህ ውሳኔ ይሰረዘልኝ በማለት ተከራክረዋል።

1ኛ ተጠሪም በይዘቱ ከ2ኛ ተጠሪ ጋር ተመሳሳይ የሆነ የሕግና የፍሬ ነገር ክርክር በማቅረብ አስቀድሞ የተሰጠው ውሳኔ ሊሰረዘ ይገባል ብለዋል።

አመልካችም በበኩላቸው አቤቱታው መሠረት የሌለው መሆኑን በመዘርዘር ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት የተከራከሩ ሲሆን በሌላ በኩልም ወ/ሮ ከበቡሽ በጅጋ የተባሉት በክርክሩ ጣልቃ እንዲገቡ ተፈቅዶላቸው ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ቤት ሰኔ 17 ቀን 1984 ዓ.ም በተጻፈ ውል ከባልና ሚስቱ (ከተጠሪዎች) በመግዛት የቤቱ ካርታና ቁልፍ በእጃቸው እንደሚገኝ ገልፀው አመልካች ከ1ኛ ተጠሪ ጋር በዚሁ ቤት ላይ ያደረጉት ውል ሕገ ወጥ ስለሆነ ፍ/ቤቱ ውድቅ ሊያደርግ ይገባል በማለት የበኩላቸውን ክርክር አቅርበዋል።

ክርክሩ በዚህ መልኩ የቀረበለትም የአውራጃው ፍ/ቤት የተጋቢዎች የጋራ የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመሸጥ የተጋቢዎች ስምምነት አስፈላጊ ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.658/ሀ/ ላይ የተመለከተ ስለሆነና በተያዘው ጉዳይ 1ኛ ተጠሪ ቤቱን ለአመልካች የሸጡት ያለ ባለቤታቸው (2ኛ ተጠሪ) ስምምነት ስለሆነ ይህ ውል ፈራሽ ነው በማለት ውሳኔ ሠጥቷል።

ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከቱትም የክልሉ ከፍተኛና ጠቅላይ ፍ/ቤቶች ይህንኑ ውሳኔ አጽንተዋል።

የሰበር አቤቱታውም የቀረበው ይህንኑ በመቃወም ሲሆን ይህ ሰበር ችሎት የቀረበውን አቤቱታ መርምሮ ግራ ቀኙ ያደረጉት የቤት ሽያጭ ውል ይፈርሳል ተብሎ ውሳኔ መስጠቱ ለሰበር ችሎት ቀርቦ ሊመረመር እንደሚገባው በማመን ተጠሪዎች ቀርበው መልስ እንዲሰጡ ትዕዛዝ ሠጥተዋል።

ይሁንና 1ኛ ተጠሪና የ2ኛ ተጠሪ ወራሾች በጋዜጣ እንዲጠሩ ትዕዛዝ ተሰጥቶ በዚህ መሠረት በጋዜጣ ቢጠሩም አልቀረቡም።

በአጠቃላይ የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን የሰበር አቤቱታውም እንደሚከተለው ተመርምሮ [ል።

ከላይ እንደተጠቀሰው የአሁን አመልካች በሐረር አውራጃ ፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡት ከ1ኛ ተጠሪ ጋር ተደርጓል የሚሉት ውል ይጸደቅልኝ በማለት ነው።

ለፍርድ ቤት የሚቀርብ ማናቸውም አቤቱታ ተመርምሮ ውሳኔ (remedy) ሊሰጠው የሚችለው የቀረበው አቤቱታ ለፍ/ቤት ሊቀርብ የሚችል (justiciable) ሆኖ በሚገኝበት ጊዜና እንደዚሁም አቤቱታው የክስ ምክንያት ያለው ሆኖ በሚኝበት ጊዜ ነው።

በተያዘው ጉዳይ አመልካች ያቀረቡት አቤቱታ የቤት ሽያጭ ውል ይጸደቅልኝ የሚል እንደመሆኑ መጠን ማናቸውም ውል በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1678 ላይ የተመለከቱትን የውል አመሠራረት መርሆዎች /Elements of contracts/ መሠረት አድርጎ እስከተቋቋመ ድረስ በሕግ አግባብነት ተቋቁሟል ለማለት የሚቻል ሲሆን ከዚህ አልፎ ውሉ በፍ/ቤት እንዲጸድቅ የሚያስገድድ የሕግ ማዕቀፍ የለም። በመሠረታዊ ሕግ /substantive law/ ላይ የዚህ ዓይነቱ ግዴታ ከሌለ ደግሞ የሥነ-ሥርዓት ሕግ በመሠረታዊ ሕግ የተሰጠን

መብትና ግዴታን ማስፈጸሚያ እንጂ በእራሱ የመብትና ግዴታ ምንጭ ሊሆን አይችልም።

ስለሆነም የቤት ሽያጭ ውል ይዕደቅልኝ በማለት አቤቱታ ማቅረብ ለፍ/ቤት በማይቀርብና የክስ ምክንያትም በሌለው ነገር አቤቱታ እንደማቅረብ የሚቆጠር በመሆኑ የአውራጃው ፍ/ቤት ይህንኑ አቤቱታ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ.231 (1) (ሀ) መሠረት ተቀባይነት የለውም ማለት ሲገባው ውሳኔ መስጠቱ እንደዚሁም ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የክልሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በዚህ መሠረት ማረም ሲገባው ተጠሪዎች በተቃዋሚነት ገብተው ጉዳዩ በድጋሚ እንዲታይ መወሰኑና ከዚህም በኋላ ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት አቤቱታው የክስ ምክንያት የለውም ማለት ሲገባው በዚህ ሁኔታ የተሰጠውን ውሳኔ ማጽናቱ ያለአግባብ ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሳ ኔ

1. የሐረር አውራጃ ፍ/ቤት ታህሳስ 30 ቀን 1985 ዓ.ም በመ.ቁ 73/84 የሰጠው ውሳኔ የሐረሪ ክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት ግንቦት 18 ቀን 1987 ዓ.ም በመ.ቁ.31/86 የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የሐረሪ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ኅዳር 27 ቀን 1997 ዓ.ም በመ.ቁ 00001 የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ ስለተገኘ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሽ [ል። ይጻፍ።
2. አመልካች ለሐረር አውራጃ ፍ/ቤት የቤት ሽያጭ ውል ይዕደቅልኝ በማለት ያቀረቡት ለፍ/ቤት የማይቀርብና የክስ ምክንያት የሌለው ነው ተብሎ ተወስኗል።
3. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ

ቤ/ኃ